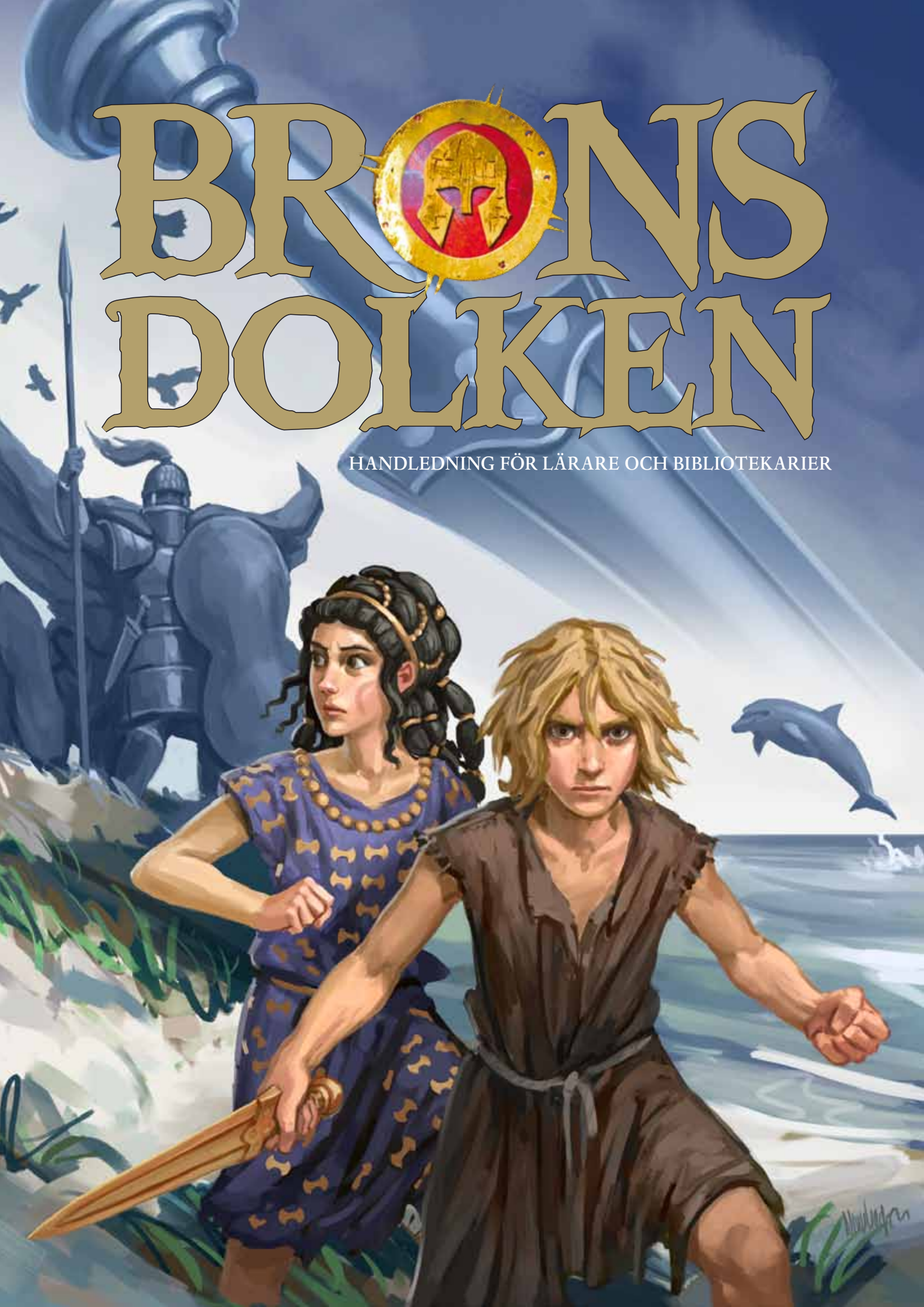
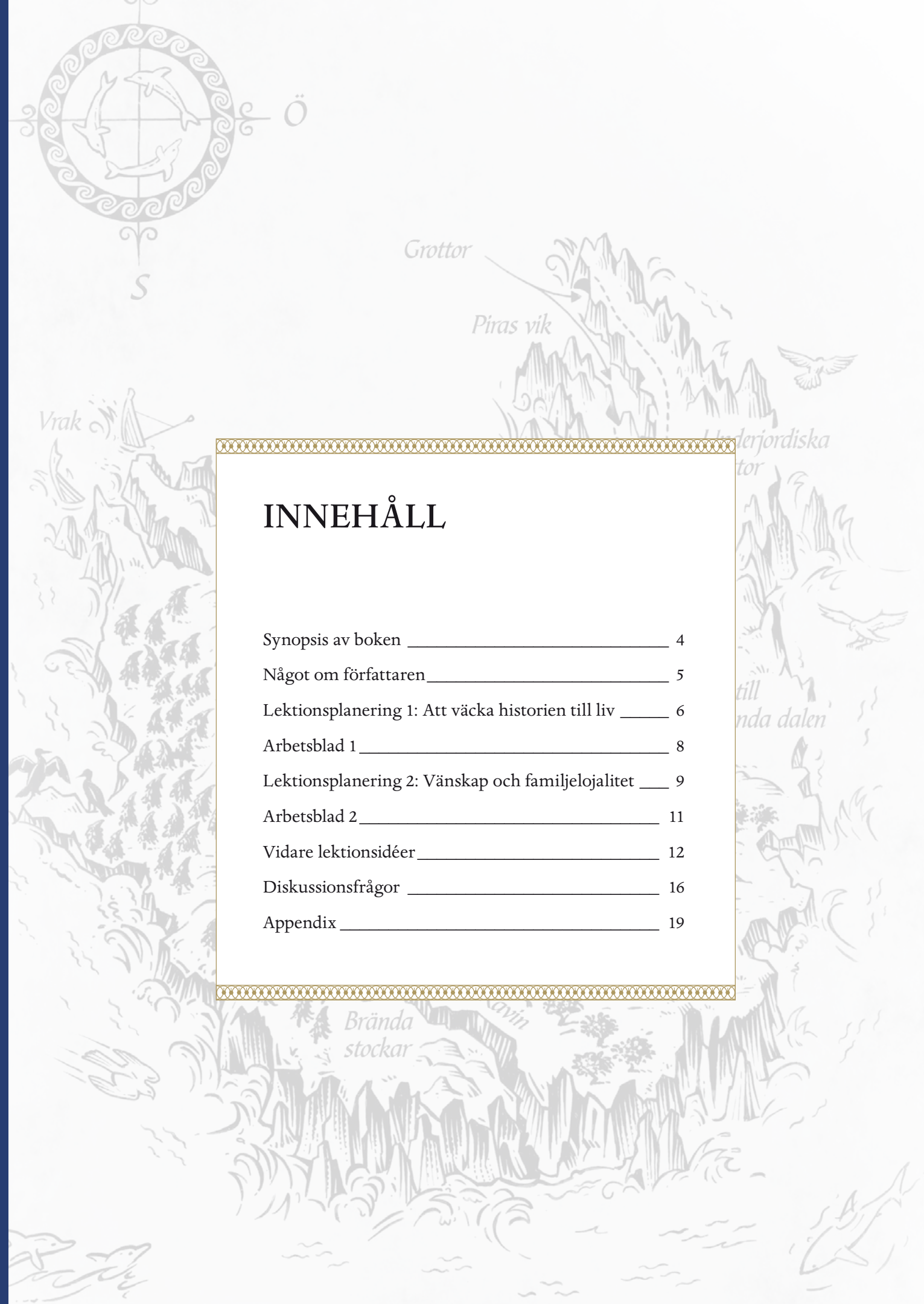

BRONSDOLKEN

HANDLEDNING FÖR LÄRARE OCH BIBLIOTEKARIER

INNEHÅLL

Synopsis av boken	4
Något om författaren	5
Lektionsplanering 1: Att väcka historien till liv	6
Arbetsblad 1	8
Lektionsplanering 2: Vänskap och familjeloyalitet	9
Arbetsblad 2	11
Vidare lektionsidéer	12
Diskussionsfrågor	16
Appendix	19

SYNOPSIS AV BOKEN

Bronsdolken är en äventyrsberättelse som utspelar sig under bronsåldern i Medelhavsområdet, tänkt för barn i åldern 9-12 år. Detta utspelar sig under tiden före den klassiska grekiska mytologin i en värld präglad av andeväsen och krigarhövdingar. Berättelsen följer den fattige och utstötte herdepojken Hylas som jagas av onda män – svartmålade krigare i bronsrustningar och befjädrade hjälmar - utan att veta varför. Hans lillasyster Issi är försvunnen. Han får hjälp av sin hemlige vän, hövdingasonen Telamon, att fly undan de brutala krigarna. På sin flykt möter han den frihetstörstande men ganska hjälplösa Pira. Hon har vuxit upp i lyx, som dotter till den heliga gudinnans stränga prästinna, men hon har alltid varit väldigt ensam. Hennes enda vän har varit den egyptiske slaven Userref. Nu ska hon giftas bort med en hövdingason, mot sin vilja.

Hylas flykt för honom ut på havet, där han möter en delfin som han får en speciell kontakt med. Som den herdepojke han är lever han i djup samklang med den omgivande naturen, som liksom djurvärlden är besjälad och rik på andeväsen, men också på läkemedel, verktyg och föda. Som läsare får man därför en mängd kunskaper om bronsålderns livsvillkor och teknologi.

Så småningom visar det sig att ett orakel har förutspått att en pojke, bland de utstötta som Hylas tillhör, kommer att få de onda krigarnas dynasti på fall. En dynasti som har förgreningar in i Telamons familj; är vännen i själva verket en fiende? Och är det Hylas öde att bekämpa de svartklädda krigarna?

Precis som i Michelle Pavers tidigare bokserie *Vargbröder* drivs handlingen framåt snabbt och med ständiga överraskningar. Historien byggs upp mot den spännande fortsättningen, där Hylas letar vidare efter sin försvunna lillasyster Issi och undviker sina fiender som vill se honom död. Han måste få tillbaka den bronsdolk som han hittade under sin flykt men sedan förlorade. Den visar sig vara av större vikt än han först inser. *Den utstötta* är första delen i en serie av fem böcker.

Det finns en rad teman i boken som lämpar sig för analys och diskussion i skolan. I denna introduktion finns lektionsunderlag för dels kapitel 1 (som finns som appendix längst bak i handledningen) och dels för romanen i sin helhet. I romanen finns hela tiden referenser till andra ämnen som historia, naturkunskap, bild, geografi, religion och samhällskunskap i boken, vilket vi kommer att plocka upp i handledningen.

NÅGOT OM FÖRFATTAREN

Michelle Paver är född i Afrika, men kom till England som liten. Som barn var hon mycket intresserad av djur, myter och hur folk levde i det förflutna. Hon utbildade sig till advokat, men efter många år hoppade hon av en framgångsrik karriär för att bli författare på heltid. Hon har även studerat arkeologi och skrivit historiska romaner för vuxna. Michelle Paver har gjort enorm succé världen över med serien *Han som föddes att möta mörkret* (även känd som *Vargbröder*-serien).

LEKTIONSPLANERING I:

ATT VÄCKA HISTORIEN TILL LIV

Ämneskunskap: Om möjligt, integrera planeringen med SO-planeringen så att barnen får möjlighet att repetera sina kunskaper om bronsåldern, t.ex. genom att jobba i grupper för att redovisa följande aspekter av bronsålderslivet i Europa:

- Verktyg och vapen
- Bostäder
- Trosföreställningar
- Livsvillkor och livsstil

Om detta inte är möjligt, kan man bara dela ut arbetsblad 1 och låta eleverna forska sig fram till svaren i biblioteket eller via internet. (Sist i detta kapitel.)

Inledning

Diskutera vad eleverna vet om bronsåldern och om forntida Grekland. Förklara att denna roman utspelar sig under tiden före det som vanligtvis studeras av grekisk historia – som Michelle Paver skriver i författarens efterord: ”... bronsålderns Grekland skiljer sig mycket från antikens Grekland med dess marmortempel och klassiska skulpturer /.../ På den tiden hade grekerna ännu inte sitt pantheon av gudar: Zeus, Hera, Hades och alla de andra”. Förklara att under denna tid trodde olika stammar på helt olika gudar, även om det fanns många likheter. Många trodde också att vissa djur var heliga.

Utveckling

Läs första kapitlet för eller med klassen. Varning! Det finns en mycket realistisk skildring av ett barn som dödas av krigarna – om det känns lämpligt, diskutera det faktum att författaren tog med denna detalj och fråga varför eleverna tror att hon gjorde det.

Diskutera med eleverna vad de har lärt sig av detta kapitel. Börja med att fråga vem det är som berättar historien och vem det verkar handla om – det är uppenbart att det är ett narrativ i tredje person och att det utspelar sig ur en pojkes (Hylas) perspektiv. Låt sedan eleverna göra en lista över fakta de har inhämtat i kapitel ett och var noga med att skilja på åsikter och fakta. Till exempel:

- Hylas har en syster som heter Issi, och som är försvunnen
- Hylas hade en hund som hette Stick, som han älskade och som blev dödad av krigarna
- Hylas bor i bergen
- Hylas och Issi är getherdar

När denna lista är nedskriven ber du eleverna att i par skriva ner en lista med frågor. Många av frågorna kan de hitta i texten (t.ex. ”Vilka var de där svarta krigarna? Varför var de ute efter honom?”) men eleverna kan mycket väl ha egna frågor. Hämta in alla frågor till en samlingslista att använda under en senare lektion.

Drama/inlevelse

Låt eleverna fundera över hur det kan ha känts att vara Hylas och att vara med om händelserna i kapitlet. Vilka känslor måste han ha upplevt?

Eleverna kan antingen:

- Använda scenerna i kapitlet som en möjlighet att undersöka Hylas känslor genom drama. Ett bra sätt kan vara att använda sig av ”heta stolen” – läs mer på <http://dramaresource.com/strategies/hot-seating> – och eleverna kan då turas om att spela Hylas och svara på frågor från helklass eller i grupper.
- Skriva en dagboksanteckning från Hylas perspektiv, där dagens händelser återberättas och där han får beskriva sina känslor inför dessa händelser.

Samling

Läs kapitlets sista rad. Om eleverna inte redan känner till termen kan du förklara begreppet ”cliffhanger/klipphängare” och förklara att det är en obesvarad fråga i slutet av ett avsnitt eller ett kapitel i en bok, en tv-serie eller en film, och att dess syfte är att få läsaren eller tittaren så på kroken att hen måste ha mer. Tycker eleverna att Michelle Paver har utnyttjat denna teknik väl här? Finns det andra klipphängare i kapitlet (i slutet av avsnittet på sida 5)?

Vidare arbete

Det första kapitlet i *Bronsdolken* kan också användas i ämnena historia eller geografi. Ge eleverna en karta över antikens Grekland och använd ledtrådarna från författarens efterord för att rita ut Hylas resa, och Piras, genom hela läsningen av boken. Varför är forntida Grekland en bra plats för boken att utspela sig i?

ARBETSBLAD 1

Bronsdolken utspelar sig i Grekland för mycket länge sedan, under vad vi nu kallar för bronsåldern. Du kan ha studerat denna epok tidigare. Använd dina kunskaper för att besvara följande frågor. Använd internet eller biblioteket för att ta reda på de svar du inte redan kan.

1. Vilken tidsperiod i år (ungefär) är det som vi kallar bronsåldern?
2. Varför har vi kommit att kalla denna period för bronsåldern?
3. Vilka verktyg använde bronsålderns människor? Vad tillverkade de dem av?
4. Vilka sorts hus bodde bronsålderns människor i?
5. Vilken sorts kläder bar man?
6. Vad trodde bronsålderns människor på? Vilka gudar tillbad de?
7. Brukade bronsålderns människor bära smycken? Vad tillverkades de i så fall av?
8. Leta upp en bild av ett vapen eller smycke från bronsåldern och rita av det här nedanför.

LEKTIONSPLANERING 2:

VÄNSKAP OCH FAMILJELOJALITET

(hela romanen)

Inledning

Tidigt i romanen berättar Hylas om ”de Grå Systrarna, som gömmer sig i sina grottor likt uråldriga spindlar och spinner sina väldiga nät med en tråd för varje levande varelse”. Eleverna kan fylla i spindelnät-övningen i arbetsblad 2 genom att följa varje tråd från en sida av papperet till den andra. Eller också kan mer avancerade elevgrupper bli ombedda att rita ett alldeles eget nät, som visar hur de olika gestalternas liv korsar varandra. Diskutera sedan denna idé med eleverna – hur lyckas berättelsen koppla ihop Hylas, Piras och Telamons liv med varandra? Tror eleverna, som grekerna gjorde, att varje persons liv är en del av en större väv eller gobeläng?

Utveckling

Bronsdolken är, förutom en massa andra saker, en berättelse om vänskap. Be eleverna att identifiera ”nyckelvänskaperna” i boken, alltså Hylas och Telamon, Hylas och Pira, Hylas och Silver. I grupper kan de sedan diskutera fram vad det är som karaktäriserar dessa olika vänskaper (olika grupper får diskutera en av vänskaperna). Det kan då röra sig om beskrivningar av de två vännernas personligheter, hur deras vänskap inleds och utvecklas, vad som gör var och en av dem till en bra vän gentemot den andre, samt vilka hinder de måste övervinna för att kunna vara vänner.

Ta sedan upp tanken att vänskap och lojalitet ibland kan skapa svåra val. Till exempel tycker Hylas att det är väldigt svårt att vara vän med Telamon när han får reda på att han tillhör ”Kråkorna”. Samtidigt upplever Telamon en slitning eftersom han har en stark känsla av lojalitet mot sin familj. Detta är uppenbarligen en viktig del av karaktärernas kulturer – Hylas berättar vid ett tillfälle att den värsta tänkbara synden är att döda någon från sin egen familj, något som lockar fram de Vredgade. Samtidigt tycker han att Telamons lojalitet mot fadern är svårbegriplig och svår att förlåta. Diskutera med klassen hur viktig familjeloyalitet är. Vad är viktigast – familj eller vänner? Var noga med att diskussionen blir så öppen som möjlig och att eleverna lyssnar på varandras åsikter.

Drama/inlevelse

Telamon har alldeles tydligt hamnat i en svår sits, och han begår några misstag på vägen eftersom han känner lojalitet både mot Hylas och mot sin familj. Borde han ha ljugit för Hylas? Borde han ha ljugit för sin far? Borde han ha avslöjat sin koppling till ”Kråkorna” tidigare för Hylas, och i så fall när? Vad borde han ha gjort med dolken? Vad borde han ha gjort på stranden när hans farbror attackerade hans vän?

För att vidare undersöka Telamons svåra vägval, kan klassen forma en ”samvetsgata”. Läs mer om denna teknik här: <http://dramaresource.com/strategies/conscience-alley>. Tekniken är särskilt användbar för att undersöka vägval som romankaraktärer möter. Eleverna ställer sig i två rader och turas om att gå mellan dessa rader som karaktären i fråga – genom ”gatan”. Varje elev i raderna ger råd till huvudpersonen; antingen sina egna åsikter eller också organiseras de så att de olika sidorna av gatan representerar olika åsikter.

Inför denna aktivitet kan det vara en god idé att identifiera de viktigaste ögonblicken då Telamons lojalitet är delad (när han träffar Hylas första gången efter attacken, när han träffar honom på ön, under Kratos och Hylas slagsmål) och att sedan upprepa aktiviteten för varje sådant ögonblick i romanen.

Samling

Be eleverna att reflektera över hur det kändes att befinna sig i samvetsgatan. Vilka insikter har de fått kring Telamons dilemma? Hur vänligt inställda känner de sig gentemot honom nu jämfört med vid början av lektionen?

Vidare arbete

Man kan med fördel använda romanen även i ämnet livskunskap, och i diskussioner kring begreppen vänskap och personligt ansvar. Eleverna kan antingen:

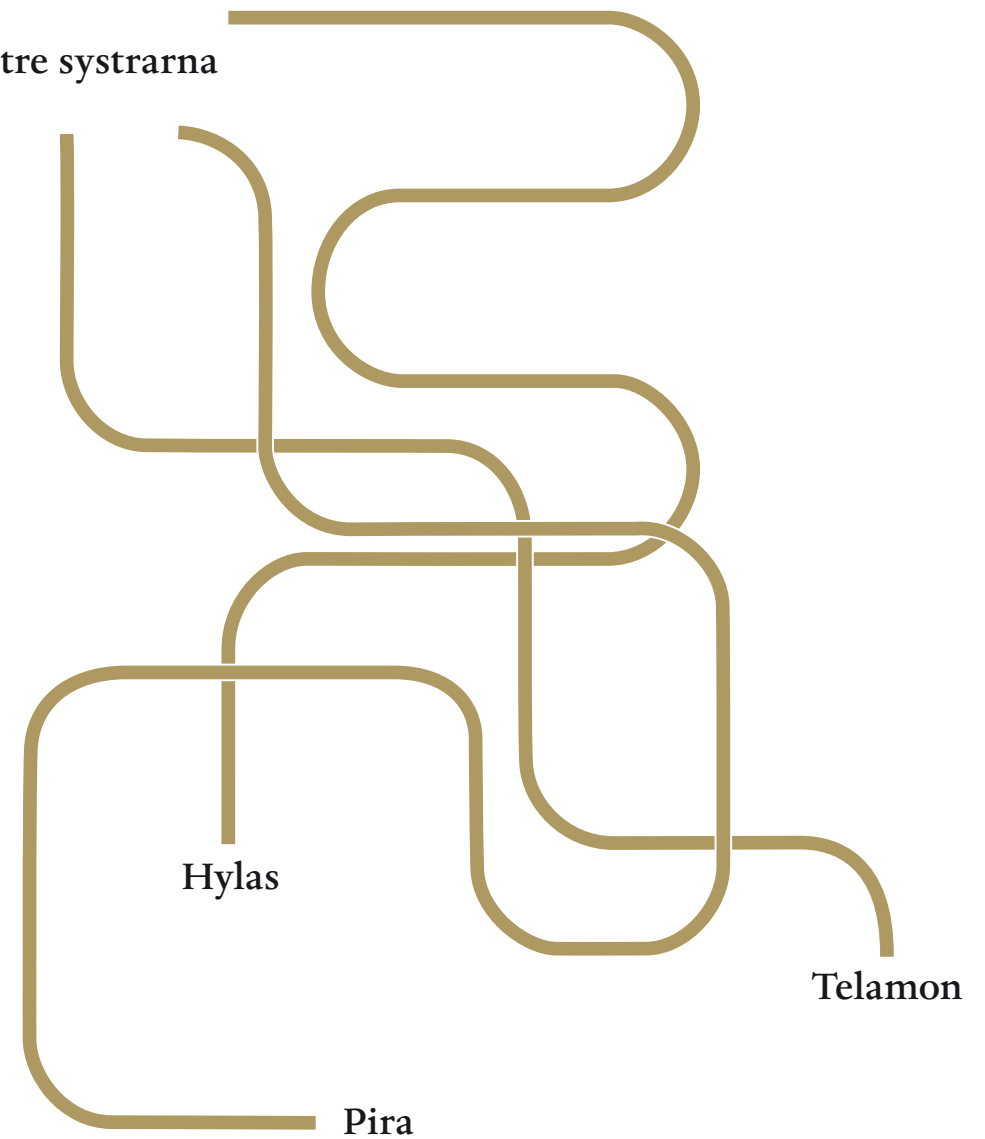
- Studera vänskapen mellan Hylas och Silver. Den är alldeles klart meningsfull för dem båda, även om de inte kan leva i samma världar. Hylas beskriver sin upplevelse av att återförenas med Silver i slutet av romanen – hur skulle Silver ha kunnat beskriva samma scen? Låt eleverna skriva om detta kapitel från Silvers perspektiv.
- Använda vänskapsbanden i romanen som en inledning till en diskussion om vänskap generellt, inklusive de rättigheter och det ansvar som det innebär att vara en vän. Vad kännetecknar en god vän? Hur skulle eleverna själva kunna förbättra sina egna vänskapsband?

ARBETSBLAD I

Hylas grupp tror på myten om de tre systrarna som vävde en ödesgobeläng i vilken varje persons liv utgjorde en enda tråd. I *Bronsdolken* sammanvävs Hylas, Piras och Telamons liv. Använd linjerna nedan för att teckna händelserna i boken, deras möten och de tillfällen deras öden påverkar varandras.

De tre systrarna

VIDARE LEKTIONSIDÉER

1.

Bronsdolken är filmiskt berättad på så sätt att scenerna beskrivs in i detalj och händelseförloppet är mycket snabbt. Ge eleverna i uppgift att planera en filmversion av romanen för en filmstudio. De kommer att behöva skriva en synopsis av handlingen, skapa en lista av skådespelare för huvudpersonerna (de kan använda kända film- och tv-skådespelare förstås) och sedan skapa en ”storyboard” eller bildmanus för en av nyckelscenerna. En mall för bildmanus finns att hämta här: <http://www.forfattartips.se/att-skriva-roman-med-hjalp-av-storyboard.php>

2.

Hylas tillhör en skara utstötta, som inte tillåts inträde i byarna men som tvingas arbeta som getherdar. Han kommer inte från någon av byns familjer och saknar därför förfäder. Ett verkligt utanförskap, bokstavligen talat.

Hur ser vi på det idag? Finns det utstötta i vårt samhälle? Vad skulle kunna känneteckna en utstött person idag? Låt eleverna välja en historisk person som har varit annorlunda från sina samtida och forska i deras liv för att ta reda på vad som gjorde dem till utstötta.

3.

Myter var en viktig del av det forntida grekiska livet och användes ofta för att förklara händelser bortom mänsklig kontroll, såsom jordbävningar, vulkanutbrott och tsunamis. Diskutera dessa händelser i romanen med eleverna såväl som de myter och trossatser som andra grupper i berättelsen håller sig till, inklusive delfinerna. Eleverna kan sedan få uppfinna sin egen myt för att förklara en modern händelse, och dramatisera det hela.

4.

Ett annat sätt som forntida samhällen använde för att berätta sina historier var väggkonst. I romanen berättar Pira hur hon har lärt sig att känna igen skepp från olika länder, bara genom att titta på bilder av dem. Ge eleverna till uppgift att måla en väggfresk som berättar romanens handling. Det kan vara lämpligt att dela in dem i grupper som får ta

sig an olika delar av berättelsen. Använd stora pappersrullar som sedan kan sättas upp i rad i klassrummet i sekvens från vänster till höger, så att man så småningom kan se hela berättelsen genom att vandra runt klassrummet medsols.

5.

Michelle Paver beskriver bokens miljö, i synnerhet ön, väldigt detaljrikt. Låt eleverna använda denna information för att skapa en illustrativ karta över ön med tydliga namnskyltar, och sätt sedan upp den i klassrummet.

6.

Det är flera personer i romanen som kämpar med dilemman, svårigheter och starka känslor. Två av dessa kan vara kandidater till ”heta stolen”:

- Pira, som ska giftas bort mot sin vilja och som vill styra över sitt eget liv. Låt också eleverna forska kring traditionen att ”gifta bort” döttrar; var förekommer det idag? Vad säger den svenska lagstiftningen?
- Piras tjänare är en slav som ständigt känner hemlängtan. Låt eleverna ställa frågor till Userref i heta stolen! Be dem sedan undersöka om det någonstans i världen finns slaveri idag samt diskutera vad slaveri betyder för den som är slav, för den som äger en slav och för samhället i stort.

7.

När Hylas behöver ljus gör han upp eld och sticker änden av en fänkålsstjälk i den så att den blir till en fackla. Det finns otaliga fler exempel på hur han använder sig av sin omgivning för att skapa verktyg – flera kan man återskapa också i vår omgivning. Dela upp klassen i grupper och låt dem välja ett exempel på bronsåldersteknologi och försöka återskapa det i bild eller i 3D-format. (Fänkålsstjälken är ett exempel, vattenflaskan av lejonets urinblåsa en annan.)

8.

Hylas saknar sin hund Stick väldigt mycket. Efter hand växer en vänskap med delfinen som räddat hans liv fram allt mer, den är ordlös men ändå präglad av allt större förståelse. Vår relation till djuren kan diskuteras ur många olika aspekter; tama djur och vilda djur, djur vi äter och djur vi inte vill äta. Delfinen var ett heligt djur i Hylas värld. Lever sådana föreställningar kvar idag? Låt eleverna göra upp listor över olika kategorier av husdjur och vilda djur enligt definitionerna ovan och diskutera i klassrummet.

9.

Michelle Paver gjorde en hel del efterforskningar kring delfiner inför arbetet med *Bronsdolken* (inklusive att simma med dem!). Låt eleverna göra egna forskningsarbeten kring hajar och delfiner, där de två olika varelserna jämförs. De kan sedan få skriva en dikt eller en beskrivande text om hur det skulle kunna kännas att få simma med Silver på det sättet som Hylas gör.

10.

Romanen använder multipla perspektiv (förklara detta begrepp för eleverna, om nödvändigt). Följ bokens olika perspektiv och diskutera om detta är en bra teknik för att berätta historien. Varför fungerar det? Finns det några perspektiv som saknas? Låt eleverna skriva om en scen från någon av de ”tysta” karaktärernas perspektiv, t.ex. Kratos eller Issi.

11.

Bronsdolken är den första boken i en ny serie. Vad kan tänkas hända härnäst? Låt eleverna göra fem förutsägelser var och diskutera sedan dessa med hela klassen.

12.

Michelle Paver använder mycket starkt språk för att beskriva det som hennes karaktärer upplever. Dela upp eleverna i grupper och ge dem varsitt kapitel att hitta fem exempel på kraftfullt språkbruk ur. Be dem hitta tre alternativa ord eller beskrivningar för varje exempel. De kan använda en synonymordbok om det behövs.

13.

Fler idéer och arbetsmetoder

Gestaltning i bild

- illustrera vald scen ur boken
- måla porträtt av huvudpersonerna
- utforska mosaiktekniken med pappbitar

Gestaltning i 3D

- bygg en bronsåldersby
- gör en modell av ön som Hylas kommer till
- gör en av Kråkornas hjälmar

Gestaltning i teater

Skriv ett manus från bokens text för en utvald scen. Måla dekor, gör scenkläder och spela upp!

Gestaltning i text

Lev dig in i din favoritkaraktär: hur är det att vara Hylas, Telamon, Pira, Silver? Skriv en dagbok eller en ”jag är-dikt” (Ett enkelt sätt att ”leva sig in” i karaktärerna är att skriva en ”Jag är-dikt”, enligt följande koncept, hämtat från boken *Magasinet svenska texter* (Gleerups, 1999). Fyll i dessa rader:

Jag är ...

Jag tycker ...

Varför ...

Jag borde ...

Jag önskar ...)

Eller skriv helt enkelt en recension av boken!

DISKUSSIONSFRÅGOR

KAPITEL 1–3

- Hur ser landskapet ut som Hylas befinner sig i?
- Hur får vi veta att Hylas är vidskeplig? Finn argument för ditt svar i texten.
- Även om Hylas anser att det är fel att stjäla (särskilt att stjäla från gudarna) så gör han det för att överleva. Finns det situationer när det är ok att göra något som du normalt sett tycker är fel?
- Hurdan tycker du att Hylas personlighet verkar vara? Hur kommer du till den slutsatsen?

KAPITEL 4–8

- Vilka är likheterna och skillnaderna mellan Hylas och Telamon?
- Varför väljer Hylas Jinx i stället för Sot när han lämnar vagnen?
- Vad är Kanten och vad är det Svarta Understa?
- Vad har du lärt dig om Telamons och Piras personligheter i dessa kapitel?

KAPITEL 9–13

- Hur tänker du kring Piras beslut att skada sitt ansikte?
- I vilket kapitel eller vilka kapitel i denna del använder Michelle Paver ”klipphängare” på ett effektivt sätt?
- Hur bygger författaren upp spänningen i dessa kapitel?

KAPITEL 14–20

- Två nya vänskaper utvecklar sig i dessa kapitel. Mellan vilka, och hur lyckas de överbrygga missförstånd?
- Vad tror du har hänt delfinflocken?
- Rita en graf och måla upp hur spänningen stiger i dessa kapitel, särskilt från kapitel 18.
- Vilken effekt har det att historien berättas från tre olika perspektiv?

KAPITEL 21–25

- Vad tycker du om Hylas beslut att överge Pira?
- Vem tror du är Den Underste, och vad hände egentligen med de Försvunna?

KAPITEL 26–30

- Vad tror du gudinnan menade när hon sa att sanningen biter?
- Vilka är de Vredgade?
- Vilka ledtrådar får du som tyder på att främlingen inte är helt igenom ond?
- De Vredgade jagar sådana som har gjort ”hemska saker”. Vad kunde det röra sig om?

KAPITEL 31–35

- Varför känner sig Hylas så sviken?
- Telamon inser att ingenting någonsin kommer bli detsamma mellan honom och Hylas. Är detta sant? Finns det någonting de skulle kunna göra för att förändra detta?
- I slutet av kapitel 35 står både Telamon och Hylas inför val. Vilka beslut tycker du att de borde fatta?

KAPITEL 36–41

- Hur får Michelle Paver alla de olika trådarna i berättelsen att vävas ihop i dessa kapitel?
- Vad tror du att Kratos sjunger när han dör?
- Hur har Hylas vänskapsband förändrats från början av romanen till slutet?
- Hur har Hylas själv förändrats? Hur har de andra personerna förändrats?

BOKFÖRLAGET SEMIC

har skapat sidan www.facebook.com/Bronsdolken där eleverna (om man tycker det är ok) kan bidra med länkar, kommentarer och annat. Det går också bra att kommunicera med förlaget på mailadress bronsdolken@semic.se eller med brev till:

Bokförlaget Semic

Box 1243

172 25 Sundbyberg

Märk kuvertet ”Bronsdolken”

Appendix: Kapitel 1

APPENDIX: BRONSDOLKEN – KAPITEL I

Pilen hade svart skaft och styrfjädrarna var gjorda av kråkfjädrar, men pilspetsen kunde Hylas inte se, eftersom den satt begravd i hans arm.

Han rusade nerför sluttningen och höll hårt i pilen för att få den att sluta darra. Han hade inte tid att dra ut den. De svarta krigarna kunde dyka upp precis när som helst. Och var som helst också.

Han var fruktansvärt törstig och trött och kunde inte tänka klart. Solen gassade och de taggiga busksnåren erbjöd inget skydd – han kände sig ohyggligt utsatt. Men värst var att han oroade sig för Issi och plågades av att han vägrade erkänna för sig själv vad som hade hänt Stick.

Han hittade stigen som ledde nerför berget och stannade för att hämta andan. Syrsorna gnisslade öronbedövande högt. En falk ropade så att det ekade i ravinen. Inga ljud av förföljare. Hade han verkligen lyckats skaka dem av sig?

Han kunde fortfarande inte förstå det. I går kväll hade han och Issi slagit läger i en grotta nedanför västra bergstoppen. Nu var hans syster försvunnen, hans hund var död och själv sprang

han för livet, en mager pojke utan kläder och utan kniv; det enda han ägde var en liten smutsig amulett i en läderrem runt halsen.

Det värkte fruktansvärt i armen. Han höll hårt i pilskaftet och stapplade bort till sidan av stigen. Småstenar for rasslande ner mot floden, svindlande långt nedanför. Ravinen var väldigt djup, han stod med tårna i höjd med talltopparna. Framför honom marscherade Lykoniens berg bort mot horisonten, och bakom honom höjde sig Lykasberget, den högsta toppen, gnistrande av snö.

Han tänkte på byn längre ner i ravinen och på sin vän Telamon i hövdingens borg på bergets andra sida. Hade de svarta krigarna bränt ner byn och anfallit Lapithos? Men varför kunde han i så fall inte se någon rök eller höra bockhornen varsko om fara? Varför gick inte hövdingen och hans mannar till motattack?

Smärtan i armen var brännande. Han kunde inte skjuta upp det längre. Han plockade en handfull timjan, och bröt sedan av ett ludet grått blad från ett högt kungsljus. Bladet tänkte han ha som bandage, det var tjockt och mjukt som ett hundöra. Han rynkade pannan. Tänk *inte* på Stick.

De hade varit tillsammans alldeles före angreppet. Stick hade tryckt sig mot honom med sin lurviga päls som var tovig av kardborrar. Hylas hade dragit ut några stycken och sedan puffat undan Sticks nos och sagt åt honom att vakta getterna. Stick hade lunkat iväg, svängt med svansen och tittat på honom som om han ville säga: *Jag vet vad jag ska göra. Jag är en gethund, det är mitt jobb.*

Tänk inte på honom, sa Hylas strängt till sig själv.

Han bet ihop tänderna och grep tag i pilen. Han höll andan. Han drog.

Det gjorde fasansfullt ont, så ont att han var nära att svimma. Han bet sig i läppen, vaggade fram och tillbaka och kämpade mot röda vågor av illamående. Stick, var finns du? Varför kan du inte komma och slicka på såret så att det slutar värka?

Med en grimas smulade han sönder timjankvistarna och tryckte smulorna mot såret. Det var svårt att linda om kungsljusbladet som bandage med bara en hand. Till sist lyckades han och knöt fast det med några grässtrån. Han drog åt med hjälp av tänderna.

Pilspetsen låg på marken där han hade tappat den. Den var formad som ett poppelblad och hade en otäckt vass avsmalnande udd. Han hade aldrig sett något liknande. Här uppe i bergstrakterna gjorde man pilspetsar av flinta – eller av brons om man var rik. Den här var annorlunda. Den var av glänsande svart obsidian. Hylas kände igen bergarten för att byns trollkvinna hade en flisa av en sådan sten i sin ägo. Hon sa att det var Moderns blod, som hade kastats upp ur jordens brinnande inre och förvandlats till sten. Hon sa att den kom från öarna långt borta på andra sidan havet.

Vilka var de där svarta krigarna? Varför var de ute efter honom? Han hade ju inte gjort någonting.

Och hade de hittat Issi?

Bakom honom flög en flock klippduvor plötsligt upp i luften med smattrande vingar.

Han vände sig hastigt om.

Från platsen där han stod stupade stigen brant neråt och försvann sedan runt en utskjutande del av berget. Där bakom steg ett moln av rött damm upp. Hylas hörde ljudet av många fötter och av pilar som skramlade i sina koger. Det vände sig i magen på honom.

De hade kommit tillbaka.

Han hasade ner från stigen, grep tag i ett ungt träd och klängde sig fast likt en fladdermus.

Stegen kom närmare.

Han trevade med tårna och hittade en klippskreva. Han makade sig i sidled in under ett utsprång i berget. Han tryckte ansiktet mot en trädrot. Han tittade ner – och önskade att han hade låtit bli. Det enda han kunde se var en massa trädtoppar. Han blev alldeles yr i huvudet.

Krigarna kom närmare i språngmarsch. Han uppfattade ljudet av gnisslande läder och den fräna lukten av svett – plus en egendomlig bitter lukt som var skrämmande välbekant. Han hade känt den kvällen innan. Krigarna hade smort in sig med aska.

Han stod gömd under utsprånget, men till vänster om honom svängde stigen och stack ut över den trånga klyftan. Han hörde hur krigarna sprang förbi. Sedan rusade de runt kröken och han såg dem genom en dimma av rött damm: en mardröm av styva svarta rustningar av läder, en skog av spjut och dolkar och pilbågar. Deras långa svarta mantlar fladdrade bakom dem som kråkvingar, och under hjälmarna var ansiktena grå av aska.

En av männen ropade till, otäckt nära.

Hylas slutade andas. Krigaren som hade ropat stod rakt ovanför honom.

Längre upp längs stigen vände de andra tillbaka och gick neråt igen. Mot honom.

Det krasade bland småstenarna när en av männen kom närmare. Han gick med lugna steg – Hylas gissade att det var hövdingen – och hans rustning rasslade med ett egendomligt hårt ljud.

”Titta”, sa den förste mannen. ”Blod.”

Hylas stelnade till. Blod. Du har lämnat blodspår på stigen.

Han väntade.

Hövdingen sa ingenting.

Det verkade göra den förste mannen osäker. ”Antagligen bara getaherdens”, sa han snabbt. ”Förlåt. Du hade ju velat ta honom levande.”

Fortfarande inget svar.

Svetten rann om Hylas. Han blev skräckslagen när han kom att tänka på pilspetsen som låg kvar på marken. Han hoppades att de inte skulle få syn på den.

När han vände på huvudet såg han en manshand som grep tag i en sten vid sidan av stigen.

Det var en stark hand, men den såg inte levande ut. Den var insmord med aska, naglarna var svartfläckiga. Handledsskyddet som täckte underarmen var blossande rött som en solnedgång och glänste så att det gjorde ont i ögonen. Hylas visste vad det var gjort av, även om han aldrig hade sett det på så nära håll förut. Brons.

Han fick ett dammkorn i ögat. Han vågade knappt blinka. De två männen stod så nära honom att han kunde höra deras andetag.

”Bort med det bara”, sa hövdingen. Hans röst lät ihålig. Den fick Hylas att tänka på kalla ställen dit solen aldrig nådde. Något tungt tumlade över branten och var nära att träffa honom. Det brakade in i ett hagtornsträd en armlängd bort, gungade till och blev hängande. När Hylas såg vad det var höll han på att kräkas.

Det hade en gång varit en pojke, men nu var det något otäckt, bara svart blod och trasiga blåaktiga inälvor som liknade ett ormbo. Hylas kände igen honom. Det var Skiros. De hade inte varit nära vänner, men pojken var getaherde precis som Hylas, några år äldre och en skoningslös slagskämpe.

Kroppen hade hamnat alldeles för nära Hylas, han kunde nästan röra vid den. Han förnam den vredgade själen som kämpade för att bryta sig loss. Om den fann Hylas, om den slank ner i halsen på honom ...

”Det där var den siste av dem”, sa mannen.

”Och flickan då?” sa hövdingen.

Hylas höll andan.

”Henne behöver vi väl inte bry oss om?” sa en annan man.

”Hon är ju bara en ...”

”Och den andre pojken. Han som sprang sin väg?”

”Jag sköt honom i armen. Han kommer nog inte så långt ...”

”Då är det här inte den siste”, sa hövdingen kyligt. ”Inte så länge den där andre pojken finns i livet.”

”Nej”, sa mannen. Han lät rädd.

Det knastrade i gruset när de började gå igen. Hylas enda önskan var att de skulle fortsätta gå.

I kröken där stigen sköt fram över utsprånget stannade hövdingen. Han satte foten på en sten. Han lutade sig fram och tittade.

Det Hylas såg liknade inte en människa, det såg ut som ett monster av mörker och brons. Benskenor av brons täckte hans kraftiga smalben och han hade ett pansar av brons över den korta svarta läderkilt. Bröstit var täckt av hamrad brons och över axlarna bar han skrämmande breda bronsskydd. Han hade inget ansikte, bara en springa för ögonen mellan ett högt halsskydd av brons som gick upp över näsa och mun, och en svartmålad hjälm, täckt av tunna skivor av kluvna vildsvinsbetar och med bronsskydd över kinderna. Hjälmbusken var en svart hästsvans. Håret var det enda som visade att han var en människa. Det hängde ner över axlarna, flätat i ormlika länkar på krigares vis, och varje länk var så tjock att ett svärd inte kunde skära igenom den.

Hylas var rädd för att hövdingen kunde känna hans blickar, men han kunde inte förmå sig att titta bort. Han var tvungen att stirra på den där springan i det pansarklädda huvudet fast han visste att de osynliga ögonen granskade terrängen på jakt efter just honom.

Ett kort ögonblick vände hövdingen bort huvudet och inspekterade floden.

Gör något, sa Hylas till sig själv. Distrahera honom. Om han får syn på dig ...

Hylas tog spjärn mot klipphyllan, släppte taget om sitt träd med ena handen och försökte nå hagtornsträdet där Skiros kropp hängde. Han puffade till en gren. Kroppen darrade som om den inte ville att någon rörde vid den.

Hövdingens skulle snart vända huvudet tillbaka igen.

Med yttersta ansträngning lyckades Hylas sätta in ännu en stöt. Skiros föll och rullade och studsade ner i ravinen.

”Titta där”, skrattade en av krigarna, ”han smiter iväg.”

De andra skrattade, men inte hövdingen. Han såg pojkens kropp slå i marken, sedan tog han några steg tillbaka.

Hylas blinkade svetten ur ögonen och hörde krigarna avlägsna sig uppför stigen.

Det unga trädet som han satt i var på väg att ge efter för hans tyngd. Han försökte gripa tag i en trädrot.

Han missade.

